

Obsah

1. KAPITOLA

Úvod

<i>Jiřina Pávková</i>	9
Poděkování	11

2. KAPITOLA

Volný čas

<i>Jiřina Pávková, Bedřich Hájek, Břetislav Hofbauer</i>	13
2.1 Pojem volný čas, volný čas dětí	13
2.2 Různé pohledy na volný čas	15
2.3 Historický vývoj výchovy ve volném čase	18
Počátky výchovy ve volném čase	21
Vytvoření základních modelů	22
Poválečný vývoj	23
Devadesátá léta	26
2.4 Volný čas a životní styl	28
Shrnutí kapitoly	31

3. KAPITOLA

Výchova mimo vyučování

<i>Jiřina Pávková, Alena Pavlíková, Vlasta Hrdličková</i>	33
3.1 Činitele vývoje jedince	33
3.2 Pojem výchova mimo vyučování	37
3.3 Funkce výchovy mimo vyučování	39
Výchovně-vzdělávací funkce	39
Zdravotní funkce	40
Sociální funkce	40
Preventivní a rozvojové zaměření výchovy	41
Výchovný projekt, cíle, úkoly a metody	42
3.4 Přehled nejvýznamnějších zařízení pro výchovu mimo vyučování	43
3.5 Požadavky na realizaci výchovy mimo vyučování	46
Znaky dobrého zařízení/programu práce s dětmi a mládeží (podle IYF) ..	49
3.6 Tři dimenze výchovy mimo vyučování: obsah, vztah, prostředí	50
Obsah výchovy mimo vyučování	51
3.7 Vztah a komunikace ve výchově mimo vyučování	52
Vztah mezi vychovatelem a mladým člověkem	53
Vztahy mezi dětmi	55

Hranice a rizika výchovného vzťahu	56
Komunikace	57
Participativní přístup	61
3.8 Duševní hygiena ve výchově mimo vyučování	63
3.9 Materiální vybavení institucí pro výchovu mimo vyučování	66
Pedagogické, psychologické a hygienické aspekty materiálního vybavení ..	66
Optimální podoba materiálního vybavení jednotlivých zařízení pro výchovu mimo vyučování	67
Hřiškové prostory pro sportovní a rekreační činnost dětí a mládeže ...	69
<i>Případová studie: Projekt střediska volného času (USA)</i>	70
3.10 Zvláštnosti procesu učení ve výchově mimo vyučování	72
Psychologické pojetí procesu učení	72
Zvláštnosti procesu učení ve výchově mimo vyučování ve srovnání s vyučovacím procesem	73
Funkce vychovatele v procesu učení ve výchově mimo vyučování	74
3.11 Nové přístupy v pedagogice volného času	75
Animace	77
Výchova zážitkem	79
Sociální asistenti – terénní práce (streetwork)	79

4. KAPITOLA

Výchovné a vzdělávací činnosti v době mimo vyučování

<i>Jiřina Pávková, Alena Pavlíková, Bedřich Hájek</i>	83
4.1 Odpočinkové a rekreační činnosti ve výchově mimo vyučování	83
Psychologická podstata a pedagogický význam odpočinkových a rekreačních činností	84
Formy a obsah odpočinkových a rekreačních činností	85
Zařazení odpočinkových a rekreačních činností do režimu dne	87
Činnost vychovatele při rekreaci a odpočinku dětí	88
Dětská hra a hračka	89
4.2 Zájmové činnosti jako součást výchovy mimo vyučování	92
Psychologická a pedagogická podstata zájmových činností	92
Zájmové činnosti společenskovední	94
Zájmové činnosti pracovní-technické	94
Zájmové činnosti přírodovědné	95
Zájmové činnosti estetickovýchovné	96
Zájmové činnosti tělovýchovného, sportovního a turistického zaměření ..	96
Funkce zájmových činností v životě dítěte	97
Organizační formy zájmových činností	99
Struktura schůzky zájmového útvaru	100
4.3 Sebeobslužné a veřejně prospěšné činnosti ve výchově mimo vyučování ...	102

	Řízení a organizace sebeobslužných a veřejně prospěšných činností	103
4.4	Příprava na vyučování ve výchově mimo vyučování	104
	Hlavní úkoly přípravy na vyučování	104
	Obsah, metody a formy přípravy na vyučování	105
	Spolupráce se školou při řízení přípravy na vyučování	107
	Shrnutí	110

5. KAPITOLA

Institute pro výchovu mimo vyučování a ve volném čase

Jiřina Pávková, Alena Pavlíková, Vlasta Hrdličková, Bedřich Hájek, Jan Stárka. . . 111

5.1	Školní družiny a školní kluby	112
	Z historie výchovy mimo vyučování dětí v době školní docházky	112
	Funkce školních družin a školních klubů	113
	Druhy a obsah činností ve školní družině a ve školním klubu	114
	Provoz školních družin a školních klubů	116
	Dokumentace	117
	Další činnost školní družiny a klubu	117
	<i>Případová studie:</i> Využití volného času na 1. stupni základní školy . .	118
	<i>Případová studie:</i> Školní klub při základní škole	119
5.2	Střediska pro volný čas dětí a mládeže	121
	Náplň činnosti	122
	Pracovníci DDM	126
	Pedagogická dokumentace	126
5.3	Domovy mládeže	127
	Provoz domova mládeže	127
	Pracovníci	129
	Výchovně-vzdělávací činnost v DM	131
	Dokumentace DM	132
	Žákovská samospráva	132
5.4	Preventivně výchovná péče, ústavní a ochranná výchova (<i>Jan Stárka</i>) . .	133
	Příčiny selhávání výchovné péče v rodině	134
	Preventivně výchovná péče	134
	Náhradní rodinná výchova	134
	Ústavní a ochranná výchova	135
	Osobnost vychovatele	139
	Příběhy dětí z dětských domovů	139
5.5	Sdružování dětí a mládeže ve volném čase (<i>Břetislav Hofbauer</i>)	141
	Sdružení dětí a mládeže	142
5.6	Závěr	146
	Shrnutí	147

6. KAPITOLA

Aktivity, prostory a zařízení volného času dětí a mládeže v mezinárodním kontextu

<i>Břetislav Hofbauer</i>	149
6.1 K hlavním tendencím	150
Zařízení a jejich činnosti	150
Cílové skupiny	152
Pracovníci	155
6.2 Hřiště a další herní prostory	158
6.3 Zařízení v místě bydliště	161
6.4 Zájmová zařízení nadmístního dosahu	164
Zařízení a aktivity pohybové a pobytu v přírodě	166
Zařízení a aktivity kulturní a umělecké tvořivosti	169
Zařízení a aktivity vědy a techniky	172
6.5 Prostory, areály a zařízení oddechu, zábavy a poznání	179
6.6 Zařízení podpory, pomoci a informací mládeže	183

7. KAPITOLA

Perspektivy a problémy volného času

<i>Břetislav Hofbauer</i>	189
7.1 Výzkumná zjištění	189
7.2 Proč se nůžky dále rozevírají?	192
7.3 Výhled do budoucnosti	196
Zařízení pomáhají realizovat práva dětí	197
Zvyšuje se pružnost, komplexnost a polyfunkčnost zařízení	198
Ucelené soustavy ve velkých městech	200
Samosprávné zásady	203
Další cesty k budoucnosti	205

8. KAPITOLA

Seznam vybraných právních norem pro práci vychovatelů

<i>Bedřich Hájek</i>	211
Rejstřík vybraných hesel	212
<i>Příloha: Přehled věkových zvláštností dětí a mládeže</i>	222
Literatura	225
Dokumenty	225
Teoretická a metodická literatura v češtině	225
Cizojazyčná teoretická a metodická literatura	229
Periodika	231